

LBRIS

know
books

SOPHIE BROCAS

SĂRUTUL

roman

Traducere din limba franceză și note de
Silvia Colfescu

EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI
2023

1

Camille

Hassan o aștepta lângă piața François I, pe care o bloca un camion de gunoi al Municipality-ții pariziene. Trecuse de mașina de gunoi cu pașii ei mari și hotărâți, evitând să tragă în piept aburii de motorină și duhoarea de putreziciune organică pe care o răspândea.

Se apropia ora nouă. În dimineața asta nu avusesese noroc. De doisprezece ani încoace, Hassan, șoferul marocan de taxi, o aștepta la 8.15, cu Peugeotul lui, care tremura din toate încheieturile, oprit în paralel în fața blocului ei, în umbra bisericii Sacré Cœur. Hassan o conducea apoi la cabinetul de avocați McAnton, unde lucra de când se întorsese în Franța. Numai sâmbăta își îngăduia să plece mai târziu la birou.

Îl făcuse pe Hassan șoferul ei particular și știa că se poate baza pe el în fiecare dimineață și în fiecare seară, indiferent la ce oră ar fi plecat de la muncă. La sfârșitul lunii, Hassan trimitea factura la cabinetul McAnton, care plătea suma fără să se târguiască și marea cu tot atât nota de onorarii a clienților pentru care lucra ea. Așa se întâmpla

cu toate gesturile vieții ei zilnice. *Sushi* la ora 13, supă *pho* la ora 21 – spre deosebire de unii dintre colegii ei, era econoamă din fire și avea grijă să nu-și comande mesele la Hédiard sau la Fauchon –, ca și cele mai modeste note ale ei de cheltuieli, și acestea erau facturate sistematic clienților cabinetului.

Or, în dimineața aceasta, când plecase din garsoniera ei, un incident neașteptat adusesese o microdezordine în programul ei de obicei precis ca hârtia milimetrică. Marc Comard, vecinul de la etajul unu, cu care schimbase câteva cuvinte la întâlnirea festivă a locatarilor, o acostase. Astupa cu burdihanul lui ușa clădirii. Imposibil să scape.

- Bună ziua, doamnă.

- Ah, bună ziua.

- Scuzați că vă interpelez astfel, dar aș avea nevoie de cunoștințele dumneavoastră de avocată.

- Nu prea știu... Depinde. Dacă e domeniul meu de specialitate, răspunsese ea, fără amabilitate.

Nu zâmbise ca să-l facă pe nepoftit să se simtă mai bine. De altfel, nu zâmbea niciodată, sau prea puțin. Îi trecuse numai prin minte că acest deranj avea să o facă să întârzie. Îi apăruse instantaneu în fața ochilor teancul de dosare în suferință de pe biroul ei. Analizele ei juridice, ascuțite ca microchirurgia, trebuiau să fie predate sub forma unor memorii argumentate. Hotărârile de justiție, notele asupra normelor și articolelor de lege, cu referințele corespunzătoare, potrivit codului

grafic imuabil al cabinetului McAnton, veneau în sprijinul raționamentelor. Totul trebuia pre-dat înainte de sfârșitul săptămânii, ca să nu se blocheze mecanismul de înaltă precizie al firmei, unul dintre grupurile juridice anglo-saxone cele mai renumite pe piața pariziană. Dar Marc Comard nu remarcase iritarea ei.

- Uitați ce e, reluate el. Cum v-am spus atunci când ne-am întâlnit, sunt directorul cimitirelor orașului Paris. Și, ca să vedeți, am primit o cerere care mă nedumerește foarte mult.

- Nu sunt specialistă în drept funerar, replicase ea sec, convinsă că astfel va încheia definitiv această conversație contrariantă.

- Știu foarte bine. Sunteți cu dreptul de proprietate. Totuși, mi-ați putea da un sfat cu privire la această cerere ciudată. Știți, locurile de veci sunt o afacere întotdeauna foarte complicată, foarte delicată. Un mormânt e o istorie de familie, cu geloziile ei, miturile, secretele, trădările ei. Dacă ați ști ce lupte familiale se pot da în jurul posesiunii unei simple gropi! Sunt...

- Știți ce, mă grăbesc. Sunt așteptată la birou. Deja am întârziat.

- Da, da, sigur, scuzați-mă. Vă zic în două cuvinte despre ce e vorba. Am primit o cerere de la un negustor de obiecte de artă care pretinde că acționează în numele unui comanditar al cărui nume refuză să-l spună. Zice că a fost mandatat oficial să demonteze opera lui Constantin Brâncuși care împodobește mormântul unei tinere rusoaice pe nume Tatiana Rakoska. Vă

dați seama, nici mai mult nici mai puțin! Îl știți pe Brâncuși?

- Nu.

- Nu contează. E unul dintre cei mai mari sculptori ai secolului XX. Pe scurt, ca să ne întoarcem la mormânt, se spune că tânăra rusoaică înmormântată aici era o aristocrată, anarhistă și studentă la medicină. Se pare că trăia la o mătușă la Paris. S-a sinucis în 1910 din dragoste. Se povestește că ar fi avut o dragoste nefericită pentru un doctor român, un anume Dr. Bémard, prieten cu Brâncuși. Alții zic că și-ar fi pus capăt zilelor din dragoste pentru un aviator american dispărut pe mare. Pe scurt, ce e sigur e că a murit din dragoste.

- Ei, și? reluă sec Camille.

- Opera lui Brâncuși de pe mormântul ei din cimitirul Montparnasse este celebrul *Sărut*, una dintre operele majore ale artistului. Cunoașteți *Sărutul*?

- Nu.

- Nu contează. E prima oară când mă confrunt cu o asemenea cerere. Mai sunt și alte opere în acest cimitir. Încă mai mult decât Père-Lachaise, știți, Montparnasse este cimitirul artiștilor contemporani, al scriitorilor, al sculptorilor, al pictorilor. Sincer să vă spun, în toată cariera mea n-am văzut niciodată pe cineva să vrea să recupereze o sculptură de pe un mormânt. Chiar că nu știu ce să cred. Și nici ce să fac. De asta mi-ar plăcea să-mi dați un sfat. Știți, mă tem să nu fie răpită.

- Să fie răpită sinucigașa? replică ea, uimită deodată.

- Nu, să nu se fure *Sărutul*, statuia!

Și, zicând acestea, îi vârî în mână un plic de hârtie kraft.

- Mulțumesc, mulțumesc mult, doamnă. Îmi spuneți ce părere aveți, da? repetă el, în vreme ce ea se întorcea deja cu spatele.

Plecase salutându-l din vârful buzelor și intrase repede în Peugeotul cu banchete desfundate al bătrânului Hassan. Mașina demarase clătinându-se ca un dansator beat. Mirosea a chimen și a murdărie, amestecate.

La mica întârziere de la începutul zilei se adăugase o circulație dantescă, bară-n bară, cu claxoane nervoase, cu mașini blocate în mijlocul intersecțiilor într-o dezordine lamentabilă. Parisul aluneca sub o burniță glacială și se transformase într-una din acele aglomerări monstruoase al cărei secret numai el îl știe.

2

Jurnalul Taniei

30 ianuarie 1910

Am petrecut peste o oră pe podul Alma. Ce dezastru. Sena, de obicei atât de leneșă, s-a înfuriat. Eram fascinată de apele ei pline de noroi. Curenți misterioși se furișau pe fundul albiei ei, ca niște șerpi negri. Spume murdare se adunau în jurul arcadelor de parcă ar fi vrut să devoreze stâlpii podului. O clipă, cadavrul unui câine a apărut la suprafață, prizonier al unui vârtej de apă. Pentru o clipă, i-am văzut bietul trup mititel, cu blană roșcată cu perii lipiți, rotindu-se ca acul unei busole care a pierdut nordul. Apoi, deodată, pfiit, a dispărut într-un clocot de apă. Imaginea înspăimântătoare a corpului meu căzând în apă, dus, înecat, dezarticulat de mânia fluviului, mi-a trecut în același timp prin minte.

Era să mor de frică. Fără să vreau, m-am dat un pas înapoi, în mulțimea de gură-cască. Doamne, ce frig mi-a fost! Tremuram din toate încheieturile, cu tot paltonul și toca mea de lutru. După trombele de apă care ne-au căzut în

cap de zece zile-ncoace, atmosfera e saturată de umezeală. Te udă din cap până-n picioare și-ți impregnează părul.

Ce contează! Ce spectacol, un fluviu care ia cu asalt un oraș întreg, îl violentează și îl supune. Apa s-a umflat atât de mult! A căpătat o forță atât de uriașă, că nimeni și nimic nu o mai poate opri. Vrea și ia. Asta-i tot. De două zile, Sena a ieșit din matcă, beată de furie și de vigoare. De-atunci, se infiltrează, invadează, inundă, sparge, murdărește. Nimic nu rezistă unei asemenea forțe a naturii. Forța ei lichidă deschide căi printre pietre, taie drumuri în șantierele metroului care sfâșie burta Parisului de luni de zile, îndoiaie palisadele de lemn. Am văzut chiar o căsuță cu apa până la ferestrele primului etaj. M-a dus cu gândul la o bucată de zahăr care se topește într-o ceașcă de ceai negru.

Unii, care asistau împietriți ca și mine la spectacolul aceste Sene ieșite din fâțâni, au povestit lucruri înspăimântătoare. O fetiță ar fi fost luată de un val sub ochii doicii ei neajutorate. Un om ar fi fost înghițit de o limbă de noroi. Oare cum mori în noroi? Sufocat, zdrobit? Mă trec fiorii și când scriu în jurnal.

Se spune că Grădina Botanică și Primăria sunt inundate. Iubitul meu Cartier Latin, strada Jacob și strada Bonaparte gălgâie. Curtea majestuoasă a Școlii de Arte Frumoase trebuie să se fi transformat într-un bazin după moda italiană. Ce romantică trebuie să fie pânza nemișcată de apă înconjurată de statui antice!

Un om cu o pălărie rotundă zicea că el, parizian get-beget, nu-și amintește să mai fi văzut apa crescând așa. Opt metri în câteva ore! Dar francezii sunt atât de orgolioși! Ca să pară că sunt primii în orice domeniu, sunt gata de orice lăudăroșenii.

L-am auzit pe un muncitor spunând că poșta pneumatică e întreruptă. Se pare că tunelurile metroului s-au transformat în râuri subterane. La ceasurile publice, nu știu de ce, acele s-au oprit cu încăpățănare la ora 22.53.

Acasă nu mai avem lumină. Tanti ne asigură că e din cauză că uzinele de gaz de pe cheiul Passy sunt inundate. Nu-i nimic, astă-seară, în apartamentul nostru de pe *avenue* George V mă simt protejată. Focul din șemineu aprinde străluciri de aur pe samovar. Buturugile trosnesc scurt. Cercul de lumină stacojie care se răspândește din abajururile de mătase mă alină. Pereții încărcăți de tablouri cu rame grele și de portrete ale strămoșilor îmi vorbesc de copilăria mea rusă. Mă liniștesc. Îmi aduc aminte de Neva prinsă în ghețuri, când scânteiază în aerul polar. Mă gândesc la mama, care, la Petersburg, își face cu siguranță griji pentru mine.

1 februarie 1910

Iar m-am certat cu tanti. Mă calcă pe nervi. Mă înăbușă cu interdicțiile ei, cu regulile, cu ritualurile. Mă tratează ca pe un copil. Mai rău, ca pe o idioată nesigură, speriată, incapabilă să gândească singură. Îmi refuză libertatea elementară pentru o

fată de douăzeci și doi de ani. Pentru ea, tinerețea e o boală a copilăriei, căreia trebuie să-i supraveghezi și cea mai mică manifestare cu o atenție neabătută. Nu vede că vine un secol nou. Turbez. Turbez că depind de ea, de banii ei, de ospitalitatea ei. Aș vrea să fiu liberă în gândurile mele, în mișcărilor mele, în prietenii mele. În loc de asta, mă încorsetează în lațul strâns al conveniențelor ei.

Pentru un moft i-am spus niște minciunile. Plănuiam să merg până la facultatea de medicină. Trebuia neapărat să verific dacă s-au reluat cursurile. Mai ales aveam poftă să o tulesc, în timp ce tanti se agita cu pregătirile pentru una dintre soarelele ei mondene, atât de plicticoase. Tocmai o muștruluia, din nou, pe Émilie, femeia la toate, pentru că descoperise câteva fire de praf pe ceainicul de argint din salonaș.

Am ales acest moment al dramei casnice ca să încerc să mă strecor. Ca să nu mai dărdâi în rochie ca ieri, pe podul Alma, mi-am pus pantalonii și cizmele de călărie. Dar în clipa când mă pregăteam să ies din apartament, tanti mi-a blocat ușa cu trupul ei solid. Interdicție absolută să ies. Nu îmbrăcată așa, Tatiana! Nu înțolită ca un grăjdar vulgar, Tatiana! Ce-o să se gândească lumea despre tine, Tatiana? M-am apărat spunând că trebuie să ies urgent. Trebuie să știu dacă s-au reluat cursurile la facultatea de medicină. Și nu-mi pasă de ce părere au oamenii! Cursurile mele înainte de orice.

Bătrâna bigotă nu s-a clintit din hotărârea ei. „Da, mititico, a șuierat veninos, dacă maică-ta a

acceptat, după atâtea șovăieli, să studiezi medicina, să nu crezi că o să-ți faci o meserie dintr-asta. Privește-o mai curând ca pe un studiu cu care să-ți pierzi timpul, până îți găsești un soț. De altfel e și timpul s-o faci, draga mea Tatiana. O să împlinești curând douăzeci și trei de ani și, cu caracterul tău, n-o să vezi nici picior de pretendent demn de rangul nostru.”

Am zbierat.

„Da, am piele de femeie, dar în interior vreau să fiu ca un bărbat! Un bărbat! Un bărbat! Vreau să fiu liberă ca un bărbat, să mă duc unde-mi place ca un bărbat, să învăț ca un bărbat, să muncesc ca un bărbat. N-o să mă reduci la o femeie pe care o vinzi. Niciodată!”

Tanti s-a uitat fix la mine, fără să clipească. Rochia ei de tafta nu s-a clintit. Totuși, simțeam că era foarte jignită de ieșirea mea. Ah, dac-ar fi lovit-o apoplexia acolo, în fața mea! Dar mârțoaga bătrână e solidă. N-aș fi putut să ies cu forța decât dacă ne-am fi luat la bătaie. Am preferat să trântesc ușa camerei mele. Încă o dată, nu am altceva de făcut decât să-mi povestesc nefericirile în jurnalul meu.

Hai, nu te mai prosti, Tania! Știi că ar trebui să-i fii recunoscătoare lui tanti pentru că te-a primit ca pe propria ei fiică. Ce te-ai fi făcut dacă n-ai fi avut acest liman primitiv? Ai fi fost deportată în vreun lagăr. Întemnițată în secret. Poate chiar împușcată.

Dar nu reușesc să fiu gentilă. Nu mai reușesc. În zilele mele bune, suport sufocarea asta cu